

Hyldetryk

Nr. 389

19. maj 2024

Der afholdes Ekstraordinært beboermøde den 27. maj 2024 kl. 19-21 i beboerhuset

1. **Formalia: Valg af mødeleder, dirigenter og stemmeudvalg mm. jnf forretningsordenen**
2. **Forslag til genplantning af udearealerne og det videre forløb**
3. **Forslag til træpolitik**
4. **Forslag til træregnskab**
5. **Oplæsning og godkendelse af beslutningsregnskab**

Med venlig hilsen

Udearealudvalget og Afdelingsbestyrelsen

2

Genplantning

Genplantningen skal etableres så hurtigt som muligt efter renoveringen. Plantningen skal dog helst foregå om efteråret. Der tænkes plantet buske eller småtræer ved de fleste boliger. Der plantes træer hvor der er plads til udvikling af både krone og rod. Plantninger skal naturligvis foretages så råderetsreglerne respekteres

Valg af planter:

Der vælges planter som passer til stedet (størrelse, vind, plads mm.)

Planterne skal både være smukke, være gode for biodiversiteten og være praktiske at håndtere. Der skal være minimal pleje efter plantning.

Når der plantes træer og buske, skal der helst etableres en stabil bund under planterne. Her tænkes på stauder. Stauderne skal fortrinsvis være hjemmehørende, eller have potentiale til at blive gode for biodiversiteten.

Der plantes både for at skjule **den grimme "kasse"**, men også for skønheden og for mere liv i området. Det kan være: skovæble og buske som æblerose & hyld tarmvridrøn og buske som æblerose & hyld . Alle hjemmehørende og gode insektplanter. En bund af skovbundurter

Det lille område ved **sti og kompostplads**.

Her kunne plantes både træer og buske. F.eks. et **småbladet lind** ud mod stien og materialeplads

Mod trappen
Hæg og/eller
små buske som
kvalkved, tørst
og benved.
Bund af skov-
bundsarter

Nydningen

Bag skuret måske et par **frugttræer og buske**

Her i det gamle Nydningen et par træer og buske (ikke for høje)

Et par **seljerøn** (Bornholms røn) + solbær, ribs og fjeldribs (måske også rød hyld)

Eller **Hyld som træ** og buske som ribs og solbær (måske også rød hyld)

Bag Motionsrummet

Her kunne placeres 1-3 forskellige æblesorter som bestøver hinanden

F.eks.:

Belle de Boskoop – Filippa – Rød Aroma

Eller

Ildrød pigeon – Filippa – Rød Ananas

Under trapper

Under trapperne er der små felter med jord hvor en stor del er i skygge.

I skyggen kan man forstille sig: Vintergrønne bregner som: engelsød og hjortetunge. Lidt længere ude måske skovjordbær. Og i sol/halvskygge: Det kunne være en god dækkende storkenæb som:

Storkenæb Geranium 'Biokovo'
Vintergrøn, dækker godt. (Kroatien)

Storrodet storkenæb – (Alperne/Balkan)
Vintergrøn

Åleslippen

Her ønskes flere planter af samme type

Der kunne plantes buske som:

Surbær

Kvalkved

Hugonis

Bomslippen og andre steder med radonsug

For at skjule de grimme rør foreslås at afprøve disse modeller.

1. Det plantes en busk som dog kun vil skjule noget af det.

2. Der opsættes et spinkelt træ espalier bestående af tre/ fire lodrette og enkelte vandrette for af stabilisere. Her kan så plantes slyngplanter som: tobakspibeplanten.

Trekant Høkerlængen & Hjortelængen

Her på hjørnet var der tidligere en værdsat hassel med gode nødder. Der kunne plantes en ny som: 'Zellernød' eller 'Lamberts Filbert'

Humleslipperne

Her er i dag over mod "Harry Potter" hestekastanjer, flere er i nedbrud og et par bliver problematiske. Måske skal der satses på erstatnings træer. Gerne i forholdsvis stor størrelse.

Torveslipperne

På denne asfalterede plads vil det være godt med et enkelt træ op ad gavlen. Det kunne være et espalier med pære (jeg tror der er lys nok??) «Concorde». Er en fin pæresort til dette og den eneste der er nogenlunde selvbestøvende.

Vej mellem labyrint og Pugestræde m.fl.

Tidligere var der forholdsvis store navr træer, de stod tæt på gavlene, men klarede sig godt og gav "gaden" karakter og flere sad faktisk under dem om sommeren. Tilsyneladende er der ikke mange kabler – skal undersøges-Måske kan vi plante mellemstore træer igen. Det kunne igen være navr, men også avnbøg eller eg, som vi så må vælge at skulle have en levetid på 40 -50 år

Pugestræde og det der ligner

Her er der plads til et enkelt træ på vest hjørnet. F.eks. hyld som træ
Der kunne stå et par buske mellem bygningerne. Evt. en vildrose som blågrøn rose.
Bliver 1 – 2 m høj. Er hjemmehørende

Torvelængerne/apotekerlængen og andre lignende steder

Her er gavlplads – Til en stor rose. Det kan være:

Hunderose

Æblerose

Eller en kulturrose som fylder mere og som er en god insektplante

Rosa helena 'Lykkefund

Legeplads Torvelængerne

Et par træer/buske kunne klare en fornyelse. Her kan evt. plantes:

Manchurisk kirsebær eller varietet af alm. røn *Sorbus aucuparia* var *edulis*'

Suderlængen

Der er enkelte røn tilbage – der skal vælges buske /småtræer

Paradisæble
søjleformet 'Maypole'
SargentsæbleSargentsæble

Spiseæble
Malus 'Rondo'

Sergentæble

Støvlestræde

Der er i forvejen en del frugttræer. De fleste har det ikke godt. Der kunne plantes et par erstatningssorter i mellemrummene. F.eks. Rød ananas

Ved Nyttehaverne

Der er i dag et gammelt brombærhegn. Det er vanskeligt at komme til brombærrene og de er ikke specielt gode. Forslaget er at brombærhegnet fjernes og der opbygges et kvashegn. Der kan plantes op ad kvashegnet med forskellige klatrende og slyngende planter

Plads ved tingstræderne 18

Der er en mærkelig busk på plænen. Den kunne fjernes og der kunne plantes et frugttræ. Der er i forvejen æbler og blomster, så det er en lille frugtlund. Så evt. en blomme eller pære 'Concorde'

Snorrestræde

Der bygges videre på vedmur. – naturskoven må ikke "vælde" over mod husene –

Tømmerstræde

Er erstattes de to fjernede æbletræer med 3 sorter som kan bestøve hinanden
Ildrød pigeon – Ingrid Marie – Rød Aroma
Ildrød Pigeon - James Grieve – Rød Aroma

Maglestræde

Skråningen klippes helt i bund og der indplantes vilde danske urter som passer til stedet. (sol/skygge) Det klippes en gang om året og afklippet fjernes. Hvor der kommer rodsrud af popler, klippes de 2 -3 gange mere en efterår klipningen.

Buske i eksisterende hegn

Der er i dag mest fjeldribs i hegnet, de er ok, men alt for mange. Vi kan få det smukkere og større biologisk mangfoldighed ved at fjerne enkelte grupper buske og indplante nye som kvalkved, vildæble, benved – tørst og enkelte steder taks.

Det lille torv

Her arbejdes videre på et mødested for vokse og børn. (der er søgt Nordea fond, men med afslag) Dette oplæg kan stadig bruges.

Kælkebakken + Tjørnelunden på Grønningen.

Stykket mellem fårefold og tårn klippes en gang om året. Der indplantes vilde danske urter. Udvalget har søgt kommunens biodiversitetspulje og har fået bevilget 7500kr til planter til Kælkebakken og den lille tjørnelund på Grønningen. (der er indplantet vilde urter)

Forslag til renovering af Den Lille Høj

Det meste af højen er overvokset med snebær. Det er en tæt bevoksning og der er intet under. Der er desuden nogle træer og en del buksbombuske, mest storbladet buksbom.

Det er ideen af renovere stykket, så den får større biodiversitetværdi og så den bliver smukkere at se på.

Alle snebær fjernes og der rodfræses. Der plantes en skovbund under træet og ellers i det åbne tørketålende urter som: gul evighedsblomst, djævelsbid, gul snerre osv.

Åbningen bevares. Til den ene side plantes solbær til den anden side en hylde og et æbletræ og en skovbund under træerne.

Den småbladede buksbom fjernes, der beskæres lidt i de storbladede. så der kommer en åbning. I åbningen plantes en busk f.eks. en æblerose

Snebær fjernes og der etableres en skovbund under træerne.
Skovjordbær, hvide anemoner, skovmærke, skovfladbælg m.m.

Alle snebær fjernes og der rodfræses. der plantes kvalkved. Mellem træerne en tørst.

Dræning og regnbed ved boldbanen

Eksempel på regnbed.

Der arbejdes videre med planerne, men det bliver først efter reoveringen. Inddragelse af store dele af boldbanen til lagerplads er uheldig, komprimeringen gør det mere nødvendigt med dræning og endnu mere besværligt.

Fra Poppelplads til fremtidslund

Det foreslås at "Poppelpladsen" omdannes til et rart sted med bænke m.m. men også til en minilund. Et sted med lidt specielle buske og træer og med en bund som tager udgangspunkt i stedet, og de valgte planter.

Et sted med lys og grønne planter både for beboere og for besøgende (som skulpturbanken)

Græsareal med øer af træer og buske og urter. Træerne skal være smukke, sjove og være til gavn for både insekter og klima. Urter som passer til de forskellige øer. Planterne placeres så de passer til lysforholdene og hinanden m.h.t. størrelse og ly. Der genetableres hønsegård ud mod hovedstien og med en størrelse, så der kan plantes et par hylde i gården.

Planteforslag fremtidslund

Vi skal skabe en beplantning som ud over noget smukt og brugbart for beboerne i Hyldebjerg også peger fremad. Træer og buske som passer til de klimaændringer som er på vej, og som vi mærker starten på. Det skal være planter, som kan klare varme og kulde. 5 af de forslåede planter er spiselige. Eksempler på træer som er lidt specielle, men trives i DK. Der kan sagtens findes andre.

Henrys lind (langsomt voksende – bliver ikke høje, jeg har ikke set nogen højere end 3-4 m i Kina bliver de op til 40 m Træet foreslås fordi det er et fremtidstræ, det er smukt og insekterne er glade for det

Tyrkisk hassel (bliver højt, men først efter mange år, men kan meget let beskæres)
Får spiselige hasselnødder. Udvikler en til speciel bark som er et godt hjemsted for forskellige edderkopper

Pærekvæde (som lille træ ca. 3 m flere år, og kan meget let beskæres)
Blomsterne er gode både med hensyn pollen og nektar – frugterne er spiselige

Ungarsk eg bliver et større træ, men men først 7-8 m efter mange år - det højeste i Danmark er 18-20m og er ca. 80-90år)

Humlebøg langsomt voksende bliver 60 -70 år

Tarmvrid røn (meget langsomt voksende de fleste i DK 3-5 m efter 30 år, et enkelt i Moesgård er 100 år og 28 m højt)

Akselrøn (vokser langsomt ikke store i DK)

Tibetansk kirsebær (de højeste i DK 7-8m langsomt)

Mispel (et lille træ, som er meget voksende højst 3 m efter mange år)

Spisekastanje (stort træ med alderen enkelte på 18 -20 m i DK) Kastanjen Karl

Weichsel et mindre træ

Afdelingsbestyrelsen og UAU indstiller flg. vedr. det videre forløb:

- **Genplantningsplanen danner grundlag** for det materiale, som skal sendes i udbud af BO-VEST
- Når resultatet af udbuddet kendes, fremlægges det for beboermødet den 17. september
- Hvis de indkomne tilbud overstiger det afsatte budget på ca. 700.000 på lang tidsplanen fremsætter UAU og afdelingsbestyrelsen i samarbejde med driften en revideret plan for genplantning/ evt. et revideret budget.

3 Træpolitik

Formålet med træer i Hyldespjældet

Formålet med Hyldespjældets træpolitik er at bevare og plante flere træer til glæde for bebyggelsens beboere, at gavne biodiversitet og klima og at skabe et godt miljø i bebyggelsen. Samt at udbrede viden om træer og deres betydning for klima, biodiversitet, æstetik, det sociale og det mentale.

Hvorfor skal vi have træer?

Langt de fleste mennesker synes godt om træer. Træer er ikke kun smukke, de er også med til at skabe trivsel i en bebyggelse. Mange undersøgelser viser, at træer virker afstressende, dæmper aggressioner og betyder meget for folks velbefindende. Både træernes skønhedsværdi og deres betydning for det mentale burde være nok til at plante træer.

Skønhed

Den primære grund til at plante er ofte om træerne er pæne, og de skal naturligvis forskønne et boligområde og passe til stedets arkitektur. Men træer kan også vælges med et andet skønhedsideal end mange farverige blomster. Mange træer med værdi for biodiversiteten er ikke særlig prangende, men har måske smukke blade eller nåle og fine, men mindre blomster.

Biodiversitet

Træer gavner biodiversiteten, men hvis det virkelig skal betyde noget, skal træerne ikke kun være gode pollen- og nektarplanter, de skal også være værtsplanter for insekter og/eller være mulige skjule- og redested for fugle.

F.eks. er tørstetræ værtsplante for citronsommerfuglen. Små træer som hvidtjørn har også stor biologisk værdi, det samme gælder mange pilearter. De mest værdifulde er hjemmehørende arter som de nævnte og stilkeg. vintereg, alm. røn, seljerøn, spids

løn, navr, bøg, ask, hæg, avnbøg, fuglekirsebær, dunbirk, vortebirk, skovfyr, ene, med flere. Men der er også ikke er hjemmehørende træer, som har biodiversitets potentiale f.eks. weichsel, humleavnbøg.

Klimaforbedring

Træer kan være en lille, men afgørende brik i løsningen af klimaproblemerne. Det skyldes, at træer kan trække CO₂ ud af atmosfæren.

Det spiselige

Det spiselige værdsættes af mange børn og voksne, derfor er det vigtigt, at der plantes og plejes træer med spiselige frugter. De fleste frugttræer og buske er gode for bier og humlebier.

Historie

Gamle træer har stor biologisk værdi, men de kan også fortælle natur -og kulturhistorie. Men også yngre træer f.eks. gemmer tempeltræet på historier om overlevelse efter Hiroshimabomben, og om munkens brug af træets blade til de lange messer.

Vand

Træer fjerner vand fra undergrunden. Jo større bladmasse et træ har, jo mere vand fordampes. Et stort træ kan fordampe op til 250 l vand i døgnet. Der skal mange mindre træer til for at få samme effekt. Det er ofte set, at et område bliver smattet og nogle gange oversvømmet efter fældning af træer.

Sol/Skygge

Når der er rigtig meget sol i lang tid ønsker mange skygge, og er der få solskinsdage hungre folk efter solen. Træer kan være fantastiske skyggegivere, men de kan også skygge alt for meget, så en rigtig placeringen er vigtig. Derfor er det også vigtigt at tænke i træernes udvikling, så de ikke pludselig er for høje eller brede.

Træer i natur og kultur

Vi bruger træer mange steder, men lige gyldigt om det er et stort egetræ eller et rønnetræ, så kommer de oprindeligt fra naturen. Om vi bruger dem i haver, som gade-træer eller på et torv, så er de løsrevet fra deres oprindelige natur. I Hyldebjerg skal der arbejdes på at give træerne så naturlige betingelser som muligt.

Træernes natur

Træer er skovvæsner, næsten alle træer vokser oprindeligt i skove. De lever sammen med andre træer, buske, urter, svampe og bakterier. Træerne er i en evig kamp om lys og næring og samtidig i et konstant samspil med mange forskellige organismer. Træernes rodnet fylder kolossalt og vokser ud og ind mellem hinanden i et kæmpe netværk, nogle helt uafhængige af hinanden, andre i et tæt samspil. Nogle vokser i tæt skov, andre i det mere åbne og andre igen i skovbryn og enkelte har for-

vildet sig ud i det åbne land. Her vil mange mistrives, men enkelte får rodfæste og måske får de grene helt fra basis og skal ikke kæmpe om lys og bliver måske derfor ekstra store.

Træer i byen

Det er vigtigt med træer i byer, de er levende kontraster til de kantede huse og veje. Træer er med til at skabe bløde byer, de betyder ikke kun noget økologisk og æstetisk, de er ofte afgørende for tryk og velvære.

Træer i boligområder

Træer er betydningsfulde i alle typer boligområder – lejeboliger, andelsboliger og ejerboliger. Træerne bløder bebyggelsen op, de fungerer som en naturens og årstidernes almanak. De markerer årstiderne i løvspring, blomstring frugtsætning, løvfald og som nøgne vintertræer. I mange boligområder er der gode muligheder for at træer kan trives og udvikle sig optimalt.

Det er betydningsfuldt at tage hensyn til jord, vind og lys - skyggeforhold både af hensyn til træerne og for beboerne. I flere boligområder er der muligheder for at etablere træer i grupper som giver skovkarakter til gavn for naturlivet.

Træer i Hyldespjældet

I Hyldespjældet er der primært træer i randbeplantningen og i "Naturskoven" og enkelte ældre træer. Det tilstræbes at der etableres langt flere træer både omkring selve bebyggelsen og i udkanten. Træerne skal så vidt muligt have biodiversitetens potentiale og samtidig skal de passe til Hyldespjældets miljø og arkitektur.

Hvordan passer vi på træerne

Etablering af træer

Man kan etablere træer på mange måder, man kan købe store træer, små træer, pottetræer, barrodsplanter og klumpplanter eller man kan vælge at så dem. Der kan være forskellige grunde til at vælge det ene eller det andet, praktiske forhold, økonomi, tålmodighed m.m. Lige meget hvilken etableringsmetode man vælger, skal der altid tages hensyn bygninger rørføring m.m.

Træerne der kommer af sig selv (Naturlig succession)

Hvis man lader træerne så sig selv, må der i nærheden være værdifulde arter, som frøgrundlag for de selvsåede nye planter. Det nytter ikke noget med "naturlig succession", hvis der f.eks. kun er rødgran i nærheden. Men har man tid, er man tålmodig, så er det en glimrende og naturlig måde at etablere træer på.

Såning

At frøformerer nærmer sig det naturlige, og man har på den måde mulighed for at sikre, hvilke træer der skal komme. Men det er en langsommelig proces som kræver tålmodighed, og at man har det langsigtede perspektiv for øje.

Plantning

At plante træer er det mest almindelige og gjort grundigt, er det en god måde at etablere træer på.

Når der skal plantes træer, er det vigtigste at vælge træer, som passer til det givne miljø. Et næringsfattigt og tørt sted, så bruges træer som kræver lidt næring, f.eks. skovfyr, alm. røn, vintereg, vortebirk.

Er der fugtigt og mere næringsrigt, træer som: ask, dunbirk, seljerøn, elm, hæg.

At plante små træer

Mange steder er det oplagt at vælge træer som ikke bliver meget høje, så de skygger de forkerte steder osv. Men en del af det som kaldes små træer, får alligevel en vis højde når der er gået nogle år, og placeret forkert, f.eks. foran vinduer, kan de skygge mere end store træer, derfor skal de placeres rigtigt fra starten.

Små træer er f.eks. hvidtjorn, røn, tørst, æble, pære.

At plante træer som bliver store

Er der plads er det oplagt at vælge træer som udvikler sig og blive store. Det er ofte træer som binder CO₂ gennem mange år, det er træer som med alderen får stor biodiversitet. Træer som bliver store, er f.eks. eg, avnbøg, skovfyr, fuglekirsebær og bøg

Pleje af træer

Træer som har plads til både krone og rødder, og som passer til stedets miljø, kræver stort set ikke pleje. Men det er sjældent, at det hele er perfekt. Ofte er der rodproblemer, for at undgå dette og for at forbedre rodforholdene kan man etablere en underplantning. Det bedste er flerårige urter som naturligt passer til træerne. Som

regel vil det være forskellige skovbundsarter. Hvis det er helt galt, kan man give jorden en kur. Man udsår frø fra planter, som kan bryde en komprimeret jord. Det er planter som enårige lupiner (blå, hvid, gul), olieræddike, hestebønner. Efter et år kan man så/plante de blivende planter.

Det kan også være at træet skal have reduceret kronen lidt fordi det ellers bliver for højt eller for bredt, eller måske skal det stammes op. Det er vigtigt at beskæring bliver gjort nænsomt og på det rigtige tidspunkt. Det vil sige juli/august. Beskæring af fællesskabets træer skal udføres af professionelle.

De døde træer

Når et træ ikke kan leve mere, skal det sikres at det ikke bare kasseres, brændes eller køres væk. Træet skal så vidt muligt bevares i Hyldespjældet som dødt træ til gavn for biodiversiteten og klimaet. Det kan placeres i naturskoven, i grenbunker, i kvashegn eller som en del af vedmuren, som insekthotel eller som svampebo.

Fremtiden for træer i Hyldespjældet

Der er i dag både klimakrise og biodiversitetskrise og Hyldespjældet kan naturligvis ikke løse Verdens kriser, men kan være en lille vigtig brik. Hyldespjældet er en Verdensmål-bebyggelse og forsøger på bedste måde at leve op til det. Derfor skal der til stadighed skabes gode betingelser for træer.

Der skal primært plantes hjemmehørende træer, og træer med biodiversitetspotentiale, men der skal også tænkes fremtid og udvælges enkelte planter, som passer til det ændrede klima.

4 Træregnskab

Regnskabet med træer i hyldespjældet skal være med til at bevare træer og sikre, at der etableres nye træer som erstatning for de fjernede. Gennem renoveringsperioden er der fældet godt 80 træer.

Overblik

At skabe overblik over Hyldespjældets træer og deres placering, er forudsætningen for et godt træregnskab. Derfor skal der gøres status over afdelingens træer: gamle træer, modne veletablerede, nyplantede og fældede træer i afdelingen.

Plant nye træer, når der fældes et træ.

Et træregnskab - 1:1 vil betyde mindst 1 nyt træ pr. fjernet træ. Men overvej antallet af nyplantede træer overfor det fældede. Det nytter ikke meget at fælde et modent træ med stor bladmasse og erstatte det med et lille nyt. For at få balance i regnskabet, skal bladmassen på erstatningstræet svare nogenlunde til bladmassen på det fældede. Det kan betyde, at der skal plantes flere som erstatning for et fjernet træ.

Bevaring

Tænk bevaring af træer ind i fysiske ændringer som: renovering, nybygning m.m. Vurder om de fysiske ændringer skader bevoksningen og undersøg om bevoksningen kan beskyttes.

Gennemgang af træerne

For at sikre, at der til stadighed er træer i Hyldebjergområdet og at de har de bedst mulige betingelser, bør de jævnligt tilses og vurderes. En gang årligt gennemgås Hyldebjergområdets træer. Deres tilstand vurderes af udearealudvalget sammen med driften. Formålet er, at vurdere om nogle træer kræver særlig pleje, beskæring, fældning eller andet. En mere grundig vurdering kan efterfølgende foretages af fagfolk sammen med driften.

Registrering

Der er forskellige måder at registrere på, der kan vælges digitale løsninger, fotografiske, notater m.m. Det vigtige er, at der er oplysninger, som kan bruges til konkret handling og ved næste vurdering. Året efter en vurdering er der måske nye beboere i udearealudvalget og nye folk i driften, så det er vigtigt at der bliver registreret. Regnearket bruger vi som registreringsværktøj. Vi registrerer art og lokation. Der registreres skader, risikoelementer og pleje

